

หัวข้อดัชนีนิพนธ์	การเชื่อม (ข้าม) ถิ่นที่: ปฏิสัมพันธ์ของผู้คนบนเมืองชายแดน กับการต่อรองความหมายผ่านพื้นที่/ชุมชนทางศาสนา ของผู้อพยพข้ามพรมแดนชาวพม่าในจังหวัดระนอง
ชื่อผู้เขียน	นางสาวณัฐชวัล โภคาพานิชวงษ์
ชื่อปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สหวิทยาการ)
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สหวิทยาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาดัชนีนิพนธ์หลัก	ศาสตราจารย์ ดร. เสมอชัย พูลสุวรรณ
อาจารย์ที่ปรึกษาดัชนีนิพนธ์ร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นลินี ต้นธูนิตย์
ปีการศึกษา	2556

บทคัดย่อ

ดัชนีนิพนธ์นี้ทำความเข้าใจพลวัต “ความเป็นถิ่นที่” และ “การเชื่อม (ข้าม) ถิ่นที่ผ่านพื้นที่/ชุมชนทางศาสนาที่อยู่ท่ามกลางผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ/ชาติพันธุ์ในจังหวัดระนอง หนึ่งในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านเมียนมาร์ เมืองระนองปัจจุบันประกอบไปด้วยกลุ่มคนท้องถิ่นดั้งเดิมที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นเวลากว่า 1 ศตวรรษมาแล้ว อาทิ คนเชื้อสายจีน คนเชื้อสายมลายูและคนเชื้อสายพม่า กับกลุ่มคนซึ่งอพยพเข้ามาภายหลัง ได้แก่ คนเชื้อสายจีนและคนไทยจากที่ต่างๆ รวมถึงแรงงานอพยพจากประเทศเมียนมาร์ ผู้ศึกษาพบว่า ในช่วงตั้งแต่ปลายทศวรรษ 2490 เมื่อรัฐไทยดำเนินนโยบายชาตินิยม มีการออกกฎหมายควบคุมพลเมืองและการเดินทางข้ามแดนของผู้คนในพื้นที่อย่างเข้มงวด การดำรงอยู่อย่างผสมผสานเป็นเนื้อเดียวของผู้คนหลากหลายที่เคยเป็นมาเริ่มได้รับผลกระทบ ส่งผลให้ “ความเป็นพม่า” ที่ก่อนหน้านี้ถูกรับรู้ในฐานะส่วนหนึ่งของชุมชนเมืองระนองค่อยๆ แปรเปลี่ยนไปเป็นความแปลกแยก ในเวลาเดียวกัน ความเป็นจีนได้ถูกนำกลับมาฟื้นฟูสถาปนาขึ้นใหม่โดยกลุ่มชนชั้นนำที่แสดงออกผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรม (cultural representation) ในพื้นที่

การศึกษาภาคสนามพบว่า ท่ามกลางเงื่อนไขสถานะแวดล้อมอันจำกัด แรงงานอพยพจากประเทศเมียนมาร์ซึ่งถูกมองจากสังคมท้องถิ่นในฐานะ “คนอื่นผู้แปลกแยก” ได้ปรับตัว/ต่อรองด้วยการก่อรูปความเป็นชุมชน/สังคมข้ามถิ่นที่ขึ้นมาโดยผ่านปฏิบัติการทางวัฒนธรรมบนพื้นที่ทางศาสนา ที่ได้แก่ การจัดกิจกรรมและพิธีกรรมทางประเพณีศาสนา การก่อสร้างพระเจดีย์ศิลปะพม่า

(2)

การจัดการเรียนการสอนแก่เด็กลูกหลานตามวิถีวัฒนธรรมของตนเอง ไปจนถึงการจัดสวัสดิการ
ฌาปนกิจสงเคราะห์โดยผ่านเครือข่ายทางศาสนา การต่อรองในเชิงสัญลักษณ์ดังกล่าวดำเนินไป
ท่ามกลางวิวาทะระหว่างคนท้องถิ่นกับผู้อพยพที่มีต่อ “ความเป็นพม่า” เพื่อที่จะธำรงรักษาช่วงชั้น
ทางสังคมระหว่างกัน นอกจากนี้มีแนวโน้มว่าปฏิบัติการทางวัฒนธรรมดังกล่าวมักถูกอธิบายและ
จัดการจากผู้มีอำนาจของภาครัฐและคนท้องถิ่นบางส่วนอย่างหวาดระแวงและละเอียดต่อความ
ละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรมในฐานะภัยคุกคามของชาติและท้องถิ่น

คำสำคัญ: ความเป็นถิ่นที่, การเชื่อม (ข้าม) ถิ่นที่, เมืองชายแดน, พื้นที่/ชุมชนทางศาสนา, แรงงาน
อพยพจากประเทศเมียนมาร์